

Beitebruksplan for Sømna 2018 – 2024

Jordbrukssjef Nils Nyborg
30.05.2023

Berg

Vik

Vennesund

Relativ størrelse: 0.75X
Kartkilde: Statens Kartverk

Sør-Helgeland
Landbrukskontor
(SHL)

Bakgrunn for planen

- Forslag fra leder i bondelaget høsten 2016

Politiske vedtak

- Oppstartsvedtak. Leder i bondelaget og en representant fra Landbruksnemnda velges inn i en arbeidsgruppe. (desember 2016)
- Det innvilges kr 30.000,- til arbeidet fra kommunens næringsfond.
- Vedtak om deltagelse i prosjekt «Klimaskog i Nordland» i regi av Fylkesmannens landbruksavdeling.
Prosjektleder digitaliserer kartene for oss gjennom prosjektet og midlene kommunen får for innsatsen i dette prosjektet brukes til beitebruksplan – kr 30.000,- (desember 2016)
- Kommunestyret vedtar beitebruksplan for Sømna. (desember 2017)

Økonomi:

Kjøring, møtegodtgjørelse og tapt arbeidsfortjeneste for arbeidsgruppa kr 36.000,-

Porto, kopiering, grendemøter og annet Kr 20.000,-

Egeninnsats på Landbrukskontoret. Gratis

Sør-Helgeland
Landbrukskontor
(SHL)

Arbeidet med planen

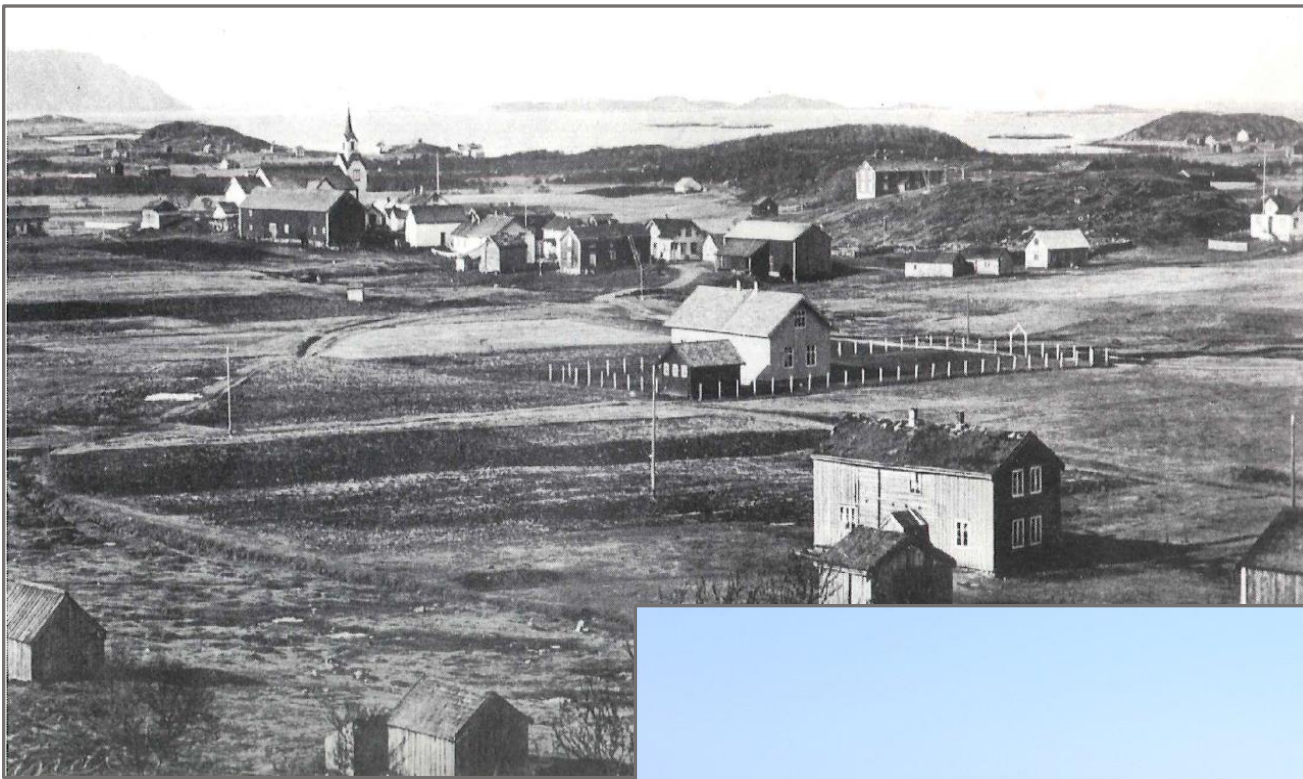
Fakta grunnlag fikk vi ved å grave i papirer + bistand fra mattilsyn, skog, reindrift, NIBIO, NLR, kartkompetanse og plankompetanse mm.

- Spørreundersøkelse hos alle som har dyr på beite
- Vi hadde åtte grendemøter
- Kartene ble digitalisert
- Planen ble sendt på høringer,
- Bondepub med orientering om planen
- Arbeidsgruppa hadde 16 møter
- Planen vedtas i kommunestyret og sendes alle gårdbrukere.

- Hele prosessen tok ca ett år.

Når det
ikke
beites

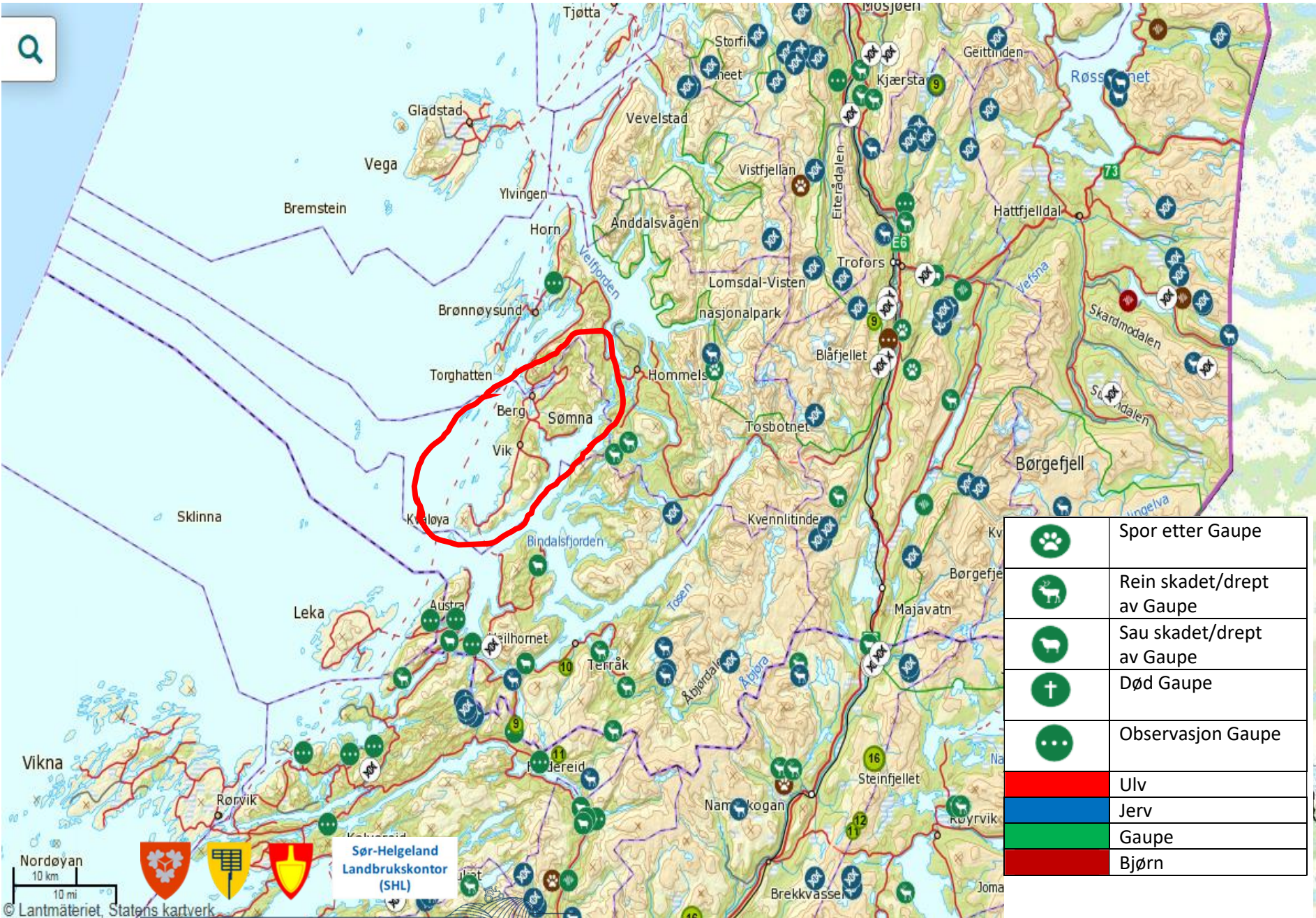
Vik. Slik så det ut rundt år
1900 og slik er det i dag .

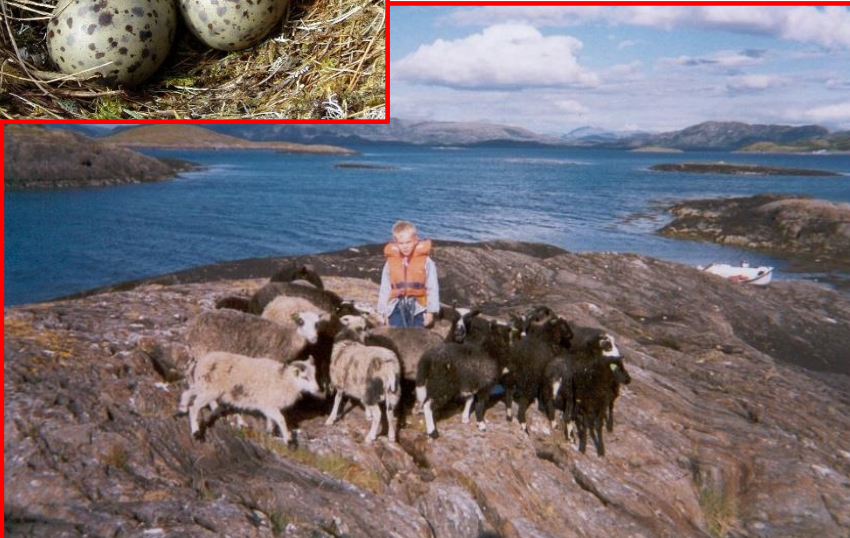

Sør-Helgeland
Landbrukskontor
(SHL)

Fra Rovbasen til direktoratet for Naturforvaltning

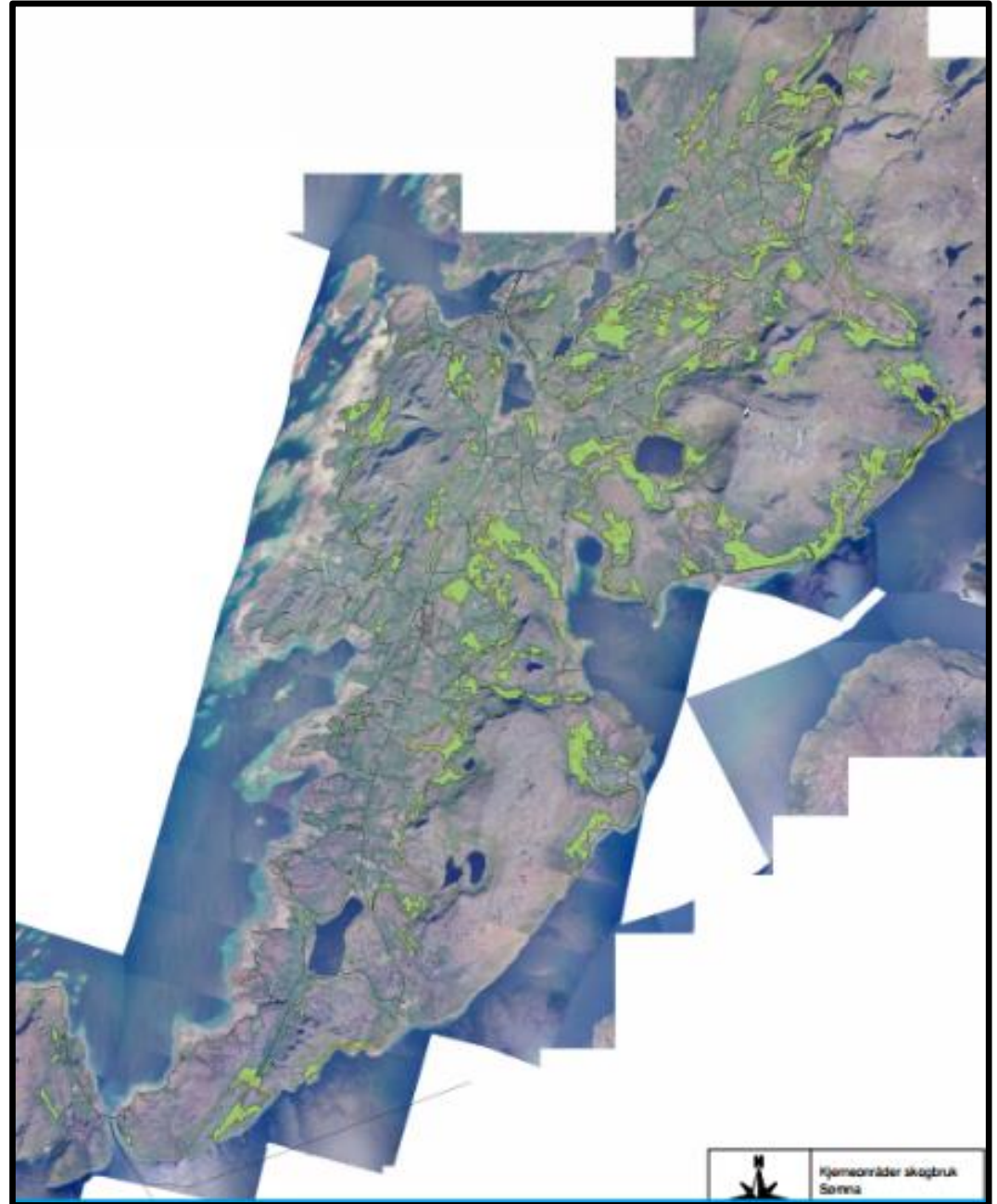
Figur 5 Dominans av mjødurt på Nord-Horsvær på forsommeren

Figur 6 Dominans av mjødurt på Nord-Horsvær på sensommeren

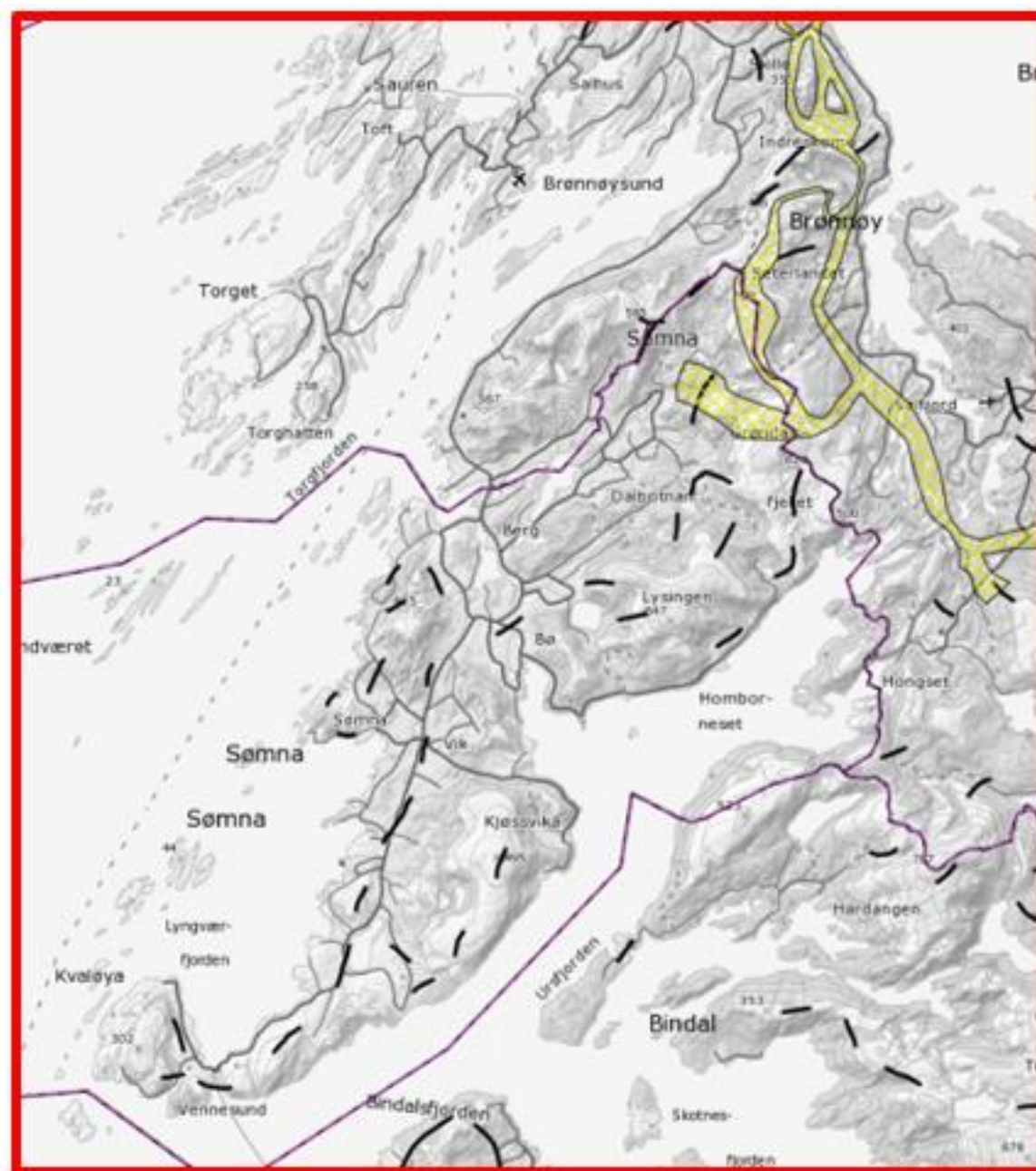

Områder som bør defineres som kjerneområder for skog er markert med grønt. Jan Jenssen.

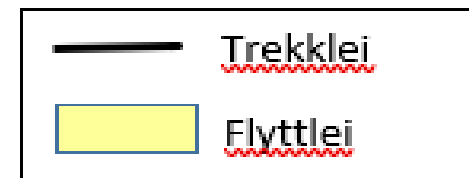
Sør-Helgeland
Landbrukskontor
(SHL)

Trekkelei: Viser viktige naturlige trekk mellom beiteområder der reinen trekker av seg selv.

Flyttlei: Symboliserer en aktiv flytting/driving av rein. I følge reindriftsloven §§ 22 må ikke flyttleiene stenges.

Sør-Helgeland
Landbrukskontor
(SHL)

Felles bruk av utmarka

Spørreundersøkelse

(besvart av 55 stykker, dvs 83% av alle som har dyr på utmarksbeite)

Leie av utmarksbeite

	Ja	Nei
Leier du utmarksbeite hos noen	22	32

Planer for utmarksbeite

	Som i dag	Øke	Redusere
Dine planer for utmarksbeite de neste 5 årene	15	38	2

Farlig situasjon/Personskade (siste 5 år)

	Ja	Nei
Har det vært farlige situasjoner på beite	17	45
Har det oppstått personskade på beite	2	51

Beitelag og Fellesbeiter

	Ja	Nei
Er du positiv til å bli med i et beitelag eller ha dyr på fellesbeite	27	23

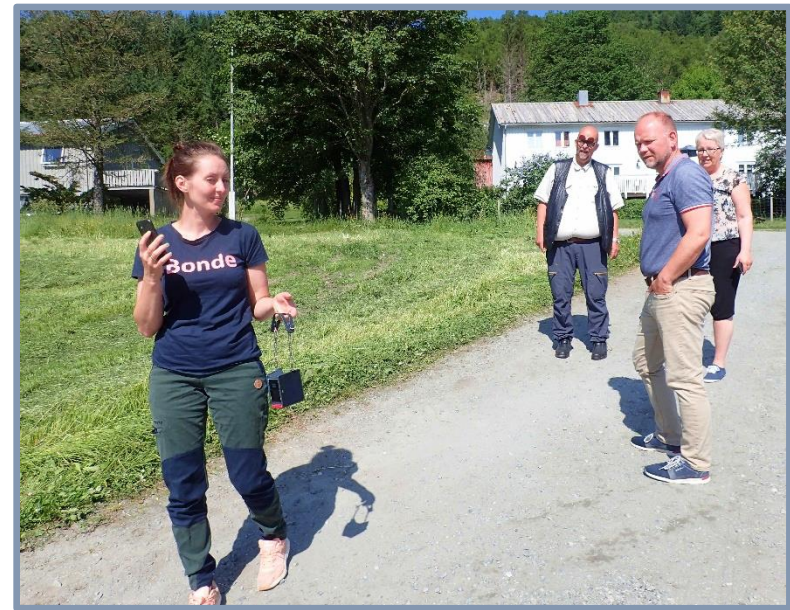
Største hinder for mer utmarksbeite i Sømna

Eier ikke/ får ikke leie egnelig areal	24
Arbeidskrevende å rydde skog og sette opp gjerde	31
Løshunder	1
Rovvilt	2
Reindrift	5
Hytter og frittliggende bygninger	4
Krevende med tilsyn	13
Turisme / fritidsferdsel i utmarka	4
Annet	4

NOFENCE-
KLAVER

Nofence-klaver

- Fra: Oda.Gundersen@landbruksdirektoratet.no
Sendt: mandag 14. mars 2022 14:15
- Kommunene har anledning til å bevilge SMIL-midler til virtuelle gjerder.
- Må være gode grunner og kun ved beiting i områder med store biologiske verdier.
- Ikke nasjonale kriterier ettersom lokale forhold og utfordringer kan variere.
- Vær forsiktig med å dekke driftskostnader.

Vilkår i Sømna:

- Kun støtte til investeringen.
- Må kunne legge fram dokumentasjon på bruk i 5 år:
 - Faktura for årlige utgifter
 - Kartutskrift som viser beitet der klavene brukes.

Kr 2.000,- pr klave til storfe
Kr 1.500,- pr klave til småfe

Sør-Helgeland
Landbrukskontor
(SHL)

Grendemøter

Mye areal som egner seg til utmarksbeite ligger på eiendommer uten husdyr. Arbeidsgruppa tegnet inn disse arealene siden husdyreierne ikke ville tegne på areal hos «naboen» uten å spørre dem først.

Sør-Helgeland
Landbrukskontor
(SHL)

Asgeir Jorbru som var prosjektleder i prosjekt Klimaskog digitaliserer kartene for oss.

Sør-Helgeland
Landbrukskontor
(SHL)

Utmarksbeite som blir
beitet sommeren 2016
(28.875 da)

Utmarksareal som egner
seg til utmarksbeite
(45.778 da)

Tall for utmarksbeite har
vi aldri hatt i Sømna før.
Kartet viser at vi har
bortimot 30.000 dekar
utmarksbeite i drift. Dette
er enorme tall !!

Vi kan sannsynligvis mer
enn fordoble dette !!

Utmarksbeite i sømna v/ Yngve Rekdal, NIBIO, Ås 30.03.17

Beitekapasitet: Dersom ein går ut frå at utmarksbeitet i Sømna kommune held same kvalitet som i Nordland fylke er **17% svært godt beite, 40% godt beite og 43% mindre godt beite. 57% er nyttbart beite (godt beite + svært godt beite)**, det vil seie det arealet ein kan rekne med at beitedyr kan hauste plantemateriale av betydning for tilvekst i frå.

Tala for Nordland er godt over landsnittet i kvalitet, og det er ikkje grunn til å tru at Sømna er dårlegare. Truleg er arealet av *nyttbart beite* større i Sømna da det her ikkje er så mykje høgfjell som i fylket elles, og kan kanskje settast til 60% av utmarksarealet.

På utmarksbeite av den kvalitet som desse tala viser kan det gå 70 saueeiningar per km² *nyttbart beite*. Med eit nyttbart beiteareal på 158 km² x 60% = 95 km², blir samla beitekapasitet 70 s.e/km² x 95 km² = 6 650 saueeiningar. Legg ein på 10% usikkerheit i kvar retning.

Utmarka i Sømna kan dekke forbehovet til mellom 6000 og 7300 sau.

For å få et nøyaktig grunnlag kan NIBIO foreta vegetasjonskartlegging på utmarksbeite. Kostnaden vil utgjøre ca kr 3.000,- pr kvaderatkilometer.

Sør-Helgeland
Landbrukskontor
(SHL)

Dyreslag	Antall dyr på utmarksbeite	Foropptak pr dyr og dag **	Dager på utmarksbeite ***	Fôropptak totalt	Fôrverdi (kr 3,50 pr fôrenhet)
Melkeku/ammeku	714	7,20	100	514 080	1 799 280
Øvrige Storfe	1 193	6,00	121	866 118	3 031 413
Sau 1 år og eldre	754	1,00	187	140 998	493 493
Sau under 1 år	1 125	1,00	187	210 375	736 313
Hest	45	7,00	202	63 630	222 705
SUM					6 283 204
Reduksjon 50%	<i>(skjønnsmessig reduksjon – se nedenfor)</i>				3 141 602
SUM					3 141 602

Verdien av utmarksbeite i Sømna,

ut fra fôret husdyr tok opp på utmarksbeite sommeren 2016

Skjønnsmessig reduksjon pga

- ikke alle dyrene er ute på beite hele perioden – det rulleres en del
- Noen opplever begrenset tilvekst på beitet.
- Noen beiter inkluderer både utmarks- og innmarksbeite

Sør-Helgeland
Landbrukskontor
(SHL)

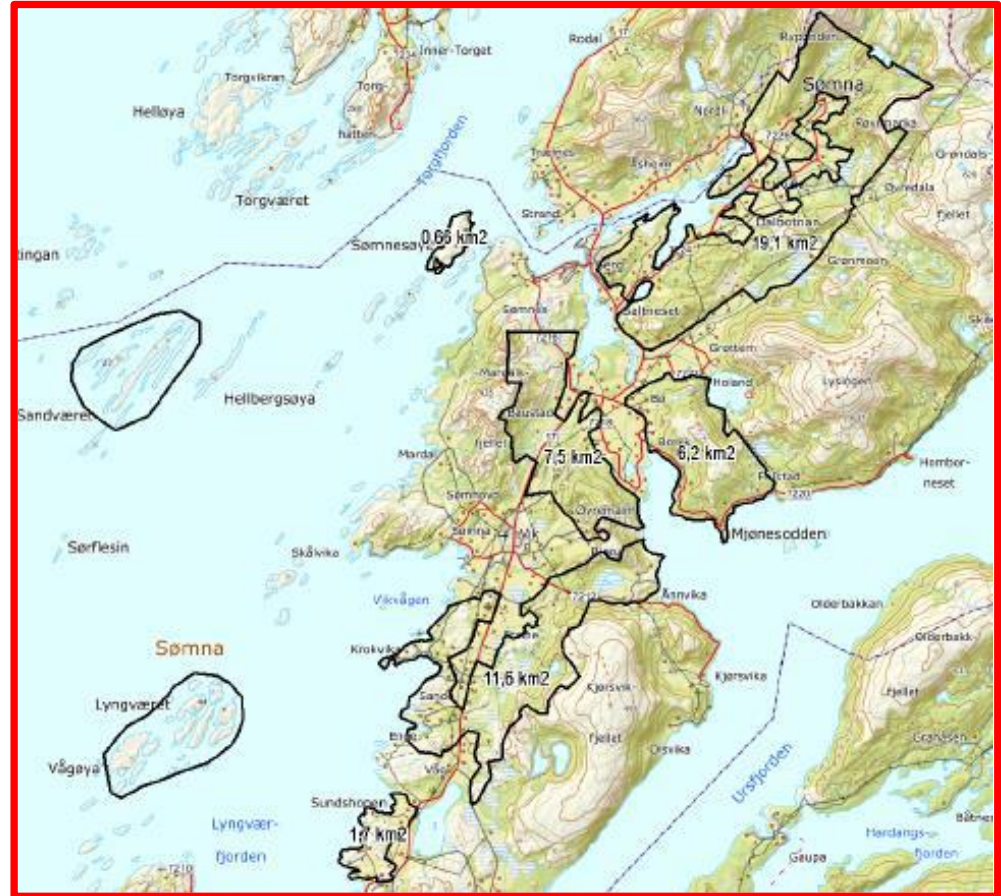

Beitekartlegging – Sømna - 2023

I juni kommer to stykker fra NIBIO og kartlegger 50 km² med utmark hos oss.

Kostnad	
Kartlegge 50 km ² a kr 3.500	175 000
Et åpent møte	2 000
Båt til tre øygrupper	5 000
SUM	182 000
Finansiering	
Områdemidler skaffet av NIBIO	100 000
SMIL-midler (til Roy H. Dahle)	41 000
Driftsmidler -Sømna kommune	41 000
SUM	182 000

Sør-Helgeland
Landbrukskontor
(SHL)

KONKLUSJONER

Verdien av utmarksbeite i vår lille kommune kan utgjøre 12 -15 millioner pr år

- Økt bevissthet om verdien av utmarksbeite både hos gårdbrukere, politikere og allmennheten.
- Bidratt til endret regelverk for bruken av SMIL-midler og påvirket annet planverk i kommunen (landbruksplan og strategisk kommuneplan)
- Både utmarksbeite i bruk og utmarksbeite som kan brukes ligger nå digitalt i kommunen danner grunnlag ved rullering av kommuneplanens arealdel.

Takk for meg